

Λυχνία

ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ

ΤΙ ΞΕΡΕΙ ΝΑ ΚΑΝΕΙ Ο ΘΕΟΣ

Απὸ τοὺς καλλιτέχνες ποὺ ἔγιναν πολὺ τῆς μόδας στὴν ἐποχὴ μας, εἶναι καὶ ὁ παλιὸς (1789-1854) Βρεττανὸς ζωγράφος Τζὸν Μάρτιν. Χαρακτηριστικὸ τοῦ γνώρισμα εἶναι ἡ ἰδιαιτέρη ἐνασχόληση στοὺς πίνακές του μὲ τὸ θέμα τοῦ τέλους τοῦ κόσμου. Ἀναδείχθηκε «ὁ μάλιστα τοῦ ὁράματος τῆς Ἀποκάλυψης. Ὑπῆρξε ὁ καλύτερος ἀφηγητὴς τῆς τελευταίας στιγμῆς τῆς ἀνθρωπότητος. Παιδὶ καλβινιστῶν γονέων, ὁ Μάρτιν ἄκουγε ἀπὸ τὴ μάνα του, ὅτι θὰ τσουρουφλιστεῖ στὴν κόλαση, ἂν δὲν ζοῦσε χριστιανικά. Κι ἐκεῖνος μὲ τὸν καιρὸ ἔγινε ἓνα μὲ τὸν φόβο, ὁραματιζόμενος σπαρακτικὰ τὴν Ἀποκάλυψη. Μετέφερε στὸν καμβὰ τὸ τέλος τῆς Πομπηίας, τὴν Ἡμέρα τῆς Κρίσεως, περιέγραψε τὴν καταστροφὴ στὰ Σόδομα καὶ τὰ Γόμορα, παθιασμένος ὀπαδὸς μιᾶς θρησκείας ποὺ ξέρεи μόνο νὰ τιμωρεῖ» (ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 11-9-11).

Διατηροῦμε τίς ἐπιφυλάξεις μας γιὰ τὴν ψυχολογικὴ ἀνάλυση ποὺ γίνεται στὸν Μάρτιν ἀπὸ τοὺς σύγχρονους σχολιαστὲς του καὶ τὰ κίνητρα ποὺ τοῦ ἀποδίδονται, ὡστόσο προκαλεῖ ἀπορία ἡ ἀποψή τους, πὼς ἡ (Χριστιανικὴ προφανῶς) θρησκεία «ξέρεи μόνο νὰ τιμωρεῖ». Πίσω της δηλ. κρύβεται ἓνας Θε-

ὸς τιμωρός. Ποῦ ἡ μόνη του δουλειὰ (ἀφοῦ αὐτὸ ξέρεи μόνο νὰ κάνει) εἶναι νὰ παρακολουθεῖ ἄγρυπνα κάθε παράβαση καὶ νὰ ἐπιβάλλει τὴν ἀντίστοιχη τιμωρία.

Πὼς διαμορφώθηκε μιὰ τέτοια εἰκόνα γιὰ ἓναν τρομοκράτη Θεό; Ἀπὸ ποῦ ξεφύτρωσε αὐτὸ τὸ μεγάλο ἀφεντικό, ὅπως θὰ ἔλεγε καὶ ὁ Σάρτρ, τὴ στιγμὴ ποὺ ἐμεῖς ἀναζητοῦμε στὸ πρόσωπό του τὸν πατέρα;

Ἡ ἀποψη ποὺ ἀναφέρθηκε δείχνει μιὰ τραγικὴ ἄγνοια γιὰ τὸν Θεό. Μιὰ ἀπόλυτη παρερμηνεία τῆς εἰκόνας του. Καὶ προκύπτει ἀπ' τὴν ἀπουσία οὐσιαστικῆς σχέσης μαζί του. Αὐτὸν ποὺ δὲν γνωρίζεις, τὸν παρερμηνεύεις.

Γι αὐτὸ καὶ ὁ Χριστὸς μᾶς προκαλεῖ νὰ τὸν γνωρίσουμε λέγοντας: Γνωρίστε με, ἐρευνῆστε με καλά. Θὰ δεῖτε ὅτι εἶμαι ἡ ἀλήθεια, κι αὐτὴ ἡ ἀλήθεια θὰ σᾶς ἐλευθερώσει ἀπὸ κάθε δουλειὰ (Πρβλ. Ματθ. 11, 29, Ἰω. 14,6, Ἰω. 8,32). Καὶ δὲν μένει μόνο στα λόγια, ἀλλὰ προχωράει σὲ ἔργα. Γίνεται ὁμοιος μὲ μᾶς, ὑποφέρει μαζί μας, παίρνει πάνω του ὅλα τὰ βάρη μας, σταυρώνεται, πληρώνοντας αὐτὸς ἀντὶ γιὰ μᾶς τὰ πάντα, καὶ τέλος ἀνασταίνεται, γιὰ νὰ ἀνοίξει τὸ δρόμο πρὸς τὴ λύτρωση ἀποκλειστικὰ καὶ πάλι γιὰ μᾶς. Ἐπι-

Μιλτιάδη Κωνσταντίνου
Καθηγητή Πανεπιστημίου

ΠΩΣ ΑΛΛΑΖΕΙ Ο ΚΟΣΜΟΣ;

Τί νόημα έχουν όλες αυτές οι ευαγγελικές αφηγήσεις θαυμάτων του Χριστού, που έγιναν πριν από 2.000 χρόνια σε μία εποχή σαν την σημερινή, όπου η καθημερινή επικαιρότητα είναι τόσο έντυπωσιακή, που κάνει να ξεχαστούν και τα πιο συγκλονιστικά γεγονότα μέσα σε ελάχιστο χρονικό διάστημα;

Δέν είναι άλλωστε λίγοι οι χριστιανοί εκείνοι, που αποφεύγουν να διαβάζουν την Άγία Γραφή, με την δικαιολογία ότι όσα γράφει είναι γνωστές ιστορίες, χωρίς ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την εποχή μας. Δέν υπάρχει αμφιβολία ότι, όσο έντυπωσιακές κι αν είναι οι ιστορίες αυτές, αν τις δούμε απλώς ως αφηγήσεις για γεγονότα που συνέβησαν πριν από είκοσι αιώνες, ή αξία τους χάνεται και συχνά μās αφήνουν έντελως αδιάφορους.

Όμως την Άγία Γραφή δέν την διαβάζουμε για να μάθουμε τό τί έγινε τό 1200 π.Χ. ή τό 60 π.Χ., αλλά επειδή πιστεύουμε ότι περιέχει τόν ζωντανό λόγο του Θεού, που, ως τέτοιος, άπευθύνεται στους ανθρώπους όλων των εποχών. Ως ζωντανός λόγος του Θεού, ή Άγία Γραφή δέν χάνει ποτέ την επικαιρότητά της, αλλά τά όσα αναφέρονται σ' αυτήν άποκτούν σε κάθε εποχή καινούριο νόημα, ανάλογα με

σημαίνει δέ πώς μεγαλύτερη αγάπη άπ' αυτήν δέν υπάρχει (Ίω. 15,13).

Δέν παραλείπει ποτέ επίσης να τονίζει τή διαφωνία του προς κάθε άποψη που, έντελως πλανερά και λανθασμένα, τόν θέλει τιμωρό. Όταν ανέβαινε στα Ίεροσόλυμα για να σταυρωθεί και δέν έγινε δεκτός σε κάποιο χωριό Σαμαρειτών, οι μαθητές του είπαν: «Θέλεις να πούμε, να πέσει φωτιά άπ' τόν ουρανόν και να τούς κάψει, όπως έγινε με τόν προφήτη Ηλία;» Ο Χριστός όμως στράφηκε και τούς επέπληξε: «Δέν ξέρετε ά-

τά έρωτήματα που κάθε φορά θέτουμε στό κείμενο.

Είναι ο ίδιος ο Θεός, αυτός που άπαντά στα έρωτήματά μας, αυτός που μās άνοίγει τά μάτια, για να κατανοήσουμε τίς άπαντήσεις Του και να δούμε κάθε φορά τά πράγματα από μίαν άλλη όπτική γωνία. **Άρκεί θεθαίως να θέλουμε να δούμε.** Με αυτό τό πρίσμα όφείλουμε να προσεγγίσουμε και τίς αφηγήσεις για τά θαύματα του Χριστού. Στόχος δέν είναι ο έντυπωσιασμός των άκροατών με τήν περιγραφή τής δύναμης του Ίησου, αλλά συνιστούν ένα διαφορετικό τρόπο διδασκαλίας, για τό **ποιός είναι ο Ίησους** και **ποιό είναι τό έργο Του.**

Τά θαύματα είναι **δείκτες** αυτού που άποκαλούμε «Βασιλεία του Θεού», παραστατικές εικόνες, που μās βοηθούν να καταλάβουμε τό πώς θά είναι ο καινούριος κόσμος τόν όποιο ο Χριστός εξέγγειλε με τήν διδασκαλία Του, έγκαινίασε με τήν Άνάστασή Του, και οι άνά τούς αιώνες μαθητές Του, από τήν εποχή των άποστόλων μέχρι σήμερα, αγωνιζόμαστε να πραγματώσουμε.

Ο Ίησους με τά θαύματά Του δέν άλλαξε τόν κόσμο, δέν άπάλλαξε τόν κόσμο από τό κακό, αλλά οι αφηγήσεις των θαυμάτων αυτών λειτουργούν για μās ως παραδείγματα, που δείχνουν σε έπιμέρους περιπτώσεις τίς δυνατότητες που έχουμε ως χριστιανοί να εξαφανίσουμε τό κακό από τόν κόσμο...

Η συνέπεια όμως τής άτομοκεντρικής νοοτροπίας μας είναι ότι έχουμε πάψει πιά να πιστεύουμε στην άποτελεσματικότητα των μέσων που διαθέτουμε για να αλλάξουμε τόν κόσμο. Κατ' έξοχήν τέτοια μέσα είναι **ή προσευχή**

κόμη ποίου πνεύματος είστε σεις. Ο Υιός του Ανθρώπου δέν ήλθε να άπολέσει ψυχές ανθρώπων, αλλά να σώσει» (Λουκ. 9, 51-56). Είναι ο Θεός που ξέρει να σταυρώνεται, όχι να τιμωρεί.

Έμεις τώρα, οι κατ' εικόνα Θεού άνθρωποι τί κάνουμε; Άκτινοβολούμε με τή ζωή μας αυτήν τήν εικόνα, τής τόσης αγάπης του Θεού προς τόν κόσμο; Ή μήπως, σαν σπασμένος καθρέφτης, παρουσιάζουμε μίαν άλλη εικόνα του Θεού, στρεβλή, παραπλανητική και αυθαίρετη;

Πρωτ. Δ.Μ.

ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗ

“Ένα παιδάκι έρωτᾶ τόν πατέρα του:

-Μπαμπᾶ, πῶς ἀρχίζουν οἱ πόλεμοι;

-Νά, λέει ὁ πατέρας του, γιά παράδειγμα, ὁ Α Παγκόσμιος Πόλεμος ἄρχισε ἐπειδὴ ἡ Γερμανία ἔκανε εἰσβολή στό Βέλγιο.

Ἡ μητέρα πού ἄκουγε, εἶπε:

-Γιατί δέν λές τήν ἀλήθεια στό παιδί; Ἡ ἀρχή ἔγινε λόγω τῆς δολοφονίας τοῦ αὐστριακοῦ πρίγκηπα στήν Σερβία.

Καί ὁ πατέρας:

-Τώρα, ἐγώ θά ἀπαντῶ ἢ ἐσύ;

Ἡ μητέρα, χωρίς νά πεῖ τίποτε, βγήκε ἀπό τό δωμάτιο. Βγαίνοντας, ὅμως, βρόντησε τήν πόρτα μέ τόση δύναμη, πού «σείσθηκε» τό σπίτι!

Τό παιδάκι, περίλυπο γυρίζει καί λέει στόν πατέρα του:

-Ἐντάξει. Τώρα κατάλαβα πῶς ἀρχίζουν οἱ πόλεμοι (!).

* * *

Ἡ εἰρήνη τοῦ κόσμου μας (πνευματικά καί ὑλικά) ἐξαρτᾶται ἀπό τήν προσωπική-ἑσωτερική μας εἰρήνη. Καί νά γιατί: Ἡ ἐλλειψη τέτοιας εἰρήνης σημαίνει ὅτι ἔχουμε «πόλεμο» μέ τόν ἀληθινό Θεό. Ἄρα, πόλεμο καί μέ τούς ἀνθρώπους, γιατί τούς βλέπομε σάν ἐχθρούς ἢ ἀνταγωνιστές μας, προσωπικούς ἢ καί ἐθνικούς: καί ὄχι παιδιά τοῦ ἴδιου Πατέρα, καί ἄρα ἀδελφούς μας.

Γι' αὐτό, τό πρῶτο πρᾶγμα πού ζητοῦμε στήν θεία Λειτουργία εἶναι ὁ τρόπος τῆς προσευχῆς μας:

Ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Μέ

εἰρήνῃ ἄς παρακαλέσουμε τόν Κύριο.

Χωρίς τήν εἰρήνη τῆς ψυχῆς δέν μποροῦμε νά λειτουργηθοῦμε! Πῶς χάνεται ἡ εἰρήνη τῆς ψυχῆς καί ἔρχεται ἡ ταραχή; Ἀπό τούς λογισμούς-σκέψεις καί τά ἔργα τῆς ἁμαρτίας. Ἀλλά ἡ ἁμαρτία γενικῶς καί τά προσωπικά μας πάθη (=οἱ ἁμαρτωλές συνήθειες μας) ἀντιμετωπίζονται καί ἐξαλείφονται μόνο μέ τήν μετάνοια καί τήν ἐξομολόγηση. Ὅταν ἔτσι ἀγωνιζόμαστε, τότε πραγματικά θά προσευχόμαστε «ἐν εἰρήνῃ».

Καταλαβαίνουμε τώρα γιατί τό ἐπόμενο αἴτημά μας εἶναι:

Ἐπὲρ τῆς ἄνωθεν εἰρήνης καί τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν ἡμῶν τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Ἄς παρακαλέσουμε τόν Κύριο γιά τήν εἰρήνη τοῦ Θεοῦ (=ἄνωθεν εἰρήνη) καί γιά τήν σωτηρία τῶν ψυχῶν μας.

Ὁ ἴδιος ὁ Χριστός μᾶς δίδαξε νά ζητοῦμε, «τήν βασιλεία τοῦ Θεοῦ καί τήν δικαιοσύνη του» (Ματθ. 6,33). Καί πραγματικά, ἡ σωτηρία τῶν ψυχῶν σημαίνει τήν βασιλεία τοῦ Θεοῦ καί ἡ ἄνωθεν εἰρήνη σημαίνει τήν δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ (ἄγ. Νικολάου Καβάσιλα, Ἑρμηνεία τῆς θείας Λειτουργίας, κεφ. ΙΒ , Ρ.Γ. 150, 393C). Ὅπως ἡ λέξη «δικαιοσύνη» (στό Εὐαγγέλιο) σημαίνει ὅλες τίς ἀρετές, ἔτσι καί ἡ «ἄνωθεν εἰρήνη» σημαίνει τήν ὀλοκληρωτική εἰρήνη πού ἔφερε ὁ Χριστός, συμφιλιώνοντας τόν ἄνθρωπο μέ τόν Θεό. Μέ τόν Σταυρό Του ὁ Κύριος διέλυσε τήν ἐχθρα πού εἶχαμε πρὸς τόν Θεό ἐξαιτίας τῶν ἁμαρτιῶν μας. Γι' αὐτήν τήν εἰρήνη, λέει ὁ Κύριος στους ἀποστόλους: «Ἔὰς ἀφήνω εἰρήνην. Σὰς δίνω τήν δική Μου εἰρήνην» (Ἰωάν. 14,27).

Συνεπῶς, «ὅταν ξυπνήσουμε ἀπό τήν μέθη τῶν παθῶν καί ἐπαναστατήσουμε κατά τῆς πονηρίας καί τῆς τυρρανικῆς βασιλείας τοῦ

καί ἡ νηστεία. Δυστυχῶς κατανοοῦμε **τήν προσευχή** καί **τήν νηστεία** ὡς θρησκευτικές ὑποχρεώσεις μας, ὡς μέσα πού ἐξασφαλίζουν τήν ἀτομική μας σωτηρία, καί ὄχι ὡς μέσα γιά νά ἐπιτύχουμε τήν μεταμόρφωση τῆς κοινω-νίας.

Ἔτσι, ὅταν **ἡ προσευχή** περιορίζεται σέ αἰτήματα γιά τήν ἀτομική μας εὐημερία καί δέν ἔχει ὡς στόχο καί προοπτική τόν κόσμο ὀλόκληρο, ὅταν δέν εἶναι ἕνας εἰλικρινῆς διάλογος μέ τόν Θεό, προκειμένου νά ὀδηγηθῆ κανεῖς σέ ὀρθές ἐπιλογές στήν ζωὴ του, ἀλλά γί-

νεται ἀπό ἀνάγκη ἢ ἀπό φόβο, τότε δέν ἔχει κανένα ἀποτέλεσμα.

Καί ἂν **ἡ νηστεία** μας δέν εἶναι μιά συνειδητὴ πράξη παραίτησης ἀπό ὠριμένα αὐτονόητα δικαιώματά μας, ὅπως εἶναι π.χ. τό φαγητό, ὅταν δέν ἀποτελεῖ μιά συνειδητὴ δήλωση ὅτι εἵμαστε ἔτοιμοι νά θυσιάσουμε κάτι ἀπὸ τόν ἑαυτό μας ὑπὲρ τῶν ἄλλων καί τοῦ κόσμου ὀλόκληρου, τότε εἶναι ἄχρηστη...

Ἀπὸ τό βιβλίον ΚΥΡΙΑΚΟΔΡΟΜΙΟ, Ἐκδ.

ΑΡΤΟΣ ΖΩΗΣ

Πρωτοπρεσβ. Αδαμαντίου Αύγουστιδῆ

Ο ΚΥΡ-ΑΛΕΚΟΣ

κυρ-Άλέκος ἦταν ἓνας ἀγράμματος πρόσφυγας ἀπὸ τὴν Μικρὰ Ἀσία, πού ἐπιβίωσε καὶ ἔθρεψε τὴν οἰκογένειά του δουλεύοντας ὡς οἰκοδόμος.

Ἐπέμενε στὶς νηστείες «σάν καλόγερος», ἤθελε τὸ καντήλι ἀναμμένο μπροστά στὰ εἰκονίσματα καὶ περιγελοῦσε ἀπροκάλυπτα τὴν εἰσαγωγή αὐτοσχέδιων προσευχῶν στὶς λατρευτικὲς ἐκδηλώσεις, καθὼς καὶ τοὺς θρησκευτικούς συναισθηματισμούς.

Μετά τὴν ἀναχώρησή του ἀπὸ τὰ ἐπίγεια, οἱ δικοί του, τακτοποιώντας τὰ ἐλάχιστα ὑπάρχοντά του, βρῆκαν κάποιους μικροὺς φακέλους μέ διάφορα ὀνόματα γραμμένα ἀπέξω, ὅπως «κυρ-Γιάννης», «κυρά-Μαρία» κλπ. πού περιείχαν εὐτελοὺς ἀξίας μικροαντικείμενα (μιά χτένα ἢ ἓνα νυχοκόπτη) ἢ κάποια ἀσήμαντα μικροποσά.

Τὸ μυστήριο λύθηκε λίγες μέρες ἀργότερα, ὅταν διάφοροι ἄγνωστοι ἠλικιωμένοι ἄνθρωποι ἐμφανίστηκαν ἀπὸ τὸ πουθενά, γιὰ νὰ συλλυπηθοῦν τὴν οἰκογένειά του. Ἔτσι ἀποκαλύφθηκε ὅτι γιὰ χρόνια πολλὰ συνήθιζε νὰ πηγαίνει σέ κάποιο γηροκομεῖο, ὅπου ψυχαγωγούσε τοὺς ἀπόμαχους τῆς ζωῆς μέ τὸ μπουζούκι του. Ταυτόχρονα τοὺς ἔκανε παρέα καὶ κουβέντιαζε τὰ προβλήματά τους. Καὶ ὅταν μάθαινε τίς μικροανάγκες τους, ὅπως γιὰ λίγο χαρτζηλίκι ἢ μιά χτένα, τὰ ἀγόραζε ξο-

δεύοντας ἀπὸ τὸ ὑστέρημά του, τὰ ἔβαζε στὰ γνωστά φακελάκια καὶ τὰ μοίραζε στὶς κυριακάτικες ἐπισκέψεις του, λέγοντας ὅτι **τὰ στέλνει ὁ παπὰς τῆς ἐνορίας του**, καὶ «κρίμα πού ὁ παπὰς ἔμενε μακριὰ καὶ δέν μπορούσε νὰ τὰ φέρει ὁ ἴδιος».

Λίγο καιρὸ πρὶν ἀρρωστήσει καὶ σταματήσει νὰ ἐργάζεται, ἔχτισε μιά τουαλέτα στὴν αὐλή τῆς γειτόνισσας. Ὅταν ἔφθασε ἡ ὥρα τῆς πληρωμῆς, διαφώνησαν στὴν ἀξία τοῦ ἔργου καὶ στοὺς τέλους τσακώθηκαν. Μέρους μετά, ἐπιστρέφοντας ἀπὸ τὴν δουλειά, βρώμικος καὶ κατὰκοπος, πληροφορήθηκε ἀπὸ τὴν σύζυγό του ὅτι ἡ γειτόνισσα εἶχε πέσει σέ κῶμα λόγῳ διαβήτη, καὶ εἶχε μεταφερθῆ ἐπειγόντως στοὺς νοσοκομεῖο.

Ὁ ἀγαθὸς οἰκοδόμος πανικοβλήθηκε. Ἔφυγε σάν κυνηγημένος, φωνάζοντας ὅτι πρέπει νὰ τὴν προλάβει ζωντανή, **γιὰ νὰ συγχωρεθοῦν**, καὶ προσθέτοντας: **«Ὅχι καὶ νὰ πᾶμε στὴν κόλαση γιὰ ἓνα παλιοκαμινέ!»** Ἦταν μάλιστα τόσο ἀναστατωμένος, πού στὴν διαθηκὴ γερόντισσα πῆγε δῶρο... ἓνα κουτί γλυκά, πού ἀγόρασε ἀπὸ τὸν πρῶτο φούρνο πού βρῆκε μπροστά του.

Τελικὰ τί ἦταν ὁ κυρ-Άλέκος; Ἦταν ἀπλῶς ταπεινὸς καὶ ὀρθόδοξος στὰ φρονήματά του. Τυπικὸ παράδειγμα τοῦ «ἀξιώματος» ὅτι «τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεὸς ἵνα τοὺς σοφοὺς καταιοχύνῃ καὶ τὰ ἄσθενῆ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός, ἵνα καταιοχύνῃ τὰ ἰσχυρά».

Ἀπὸ τὸ βιβλίον ΠΑΡΑΜΥΘΗΤΙΚΗ
ΘΕΟΛΟΓΙΑ

ΛΥΧΝΙΑ ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ

Μηνιαῖον Περιοδικόν

Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως

Ἐκδότης: Μητροπολίτης Νικοπόλεως Μελέτιος

Ἑπεύθ.: Ἀρχιμ. Νίκων Κουτσιδῆς*

Τηλ. 26820 51161* Κωδικὸς 1984

ΜΑΪΟΣ 2012 * Ἀρ. Φύλλου 346* Ἔτος ΛΒ΄

Διανέμεται δωρεάν * Εἰσφορὲς δεκτέες

Γραφικὲς Τέχνες «ΜΕΛΙΣΣΑ» Α.Ε.

Τηλ. 2397 023 313 Ἀσπροβάλτα Θεσ/νίκης

← διαβόλου καὶ ἀποτινάξουμε ἀπὸ ἐπάνω μας τὸν πικρότατο ζυγὸ του..., τότε θὰ δεχθοῦμε μέσα μας τὴν εἰρηνικὴ παρουσία τοῦ εἰρηνικοῦ καὶ πράου βασιλέως Χριστοῦ πού γίνεται ἀοράτως» (ἀγ. Μαξίμου Ὁμολογητοῦ, ἐπιστολὴ 43, Ρ. Γ. 91, 640ΑΒ).

Ἀρχιμ. Ν.Κ.

